

Psychologia środowiskowa jest obecnie najbardziej znanym podręcznikiem z tej dziedziny na świecie, wykorzystywanym zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w krajach Europy Zachodniej.

Ze względu na wielość i różnorodność poruszanych w nim zagadnień podręcznik ten zainteresuje nie tylko studentów psychologii środowiskowej, ale również pasjonatów innych nauk społecznych, architektury, geografii i oceanografii.

Słowem – *Psychologia środowiskowa* będzie służyć wszystkim osobom zainteresowanym związkami człowieka z fizycznym środowiskiem.

Z recenzji wydawniczej **prof. Marii Lewickiej**

Książka ta mieści się w nurcie ekologicznym, który szczególną uwagę zwraca na związek człowieka z jego fizycznym, naturalnym środowiskiem. Jego istotę stanowi podkreślenie współzależności wszystkich elementów wyznaczających jakość życia człowieka i jakość środowiska.

Psychologia środowiskowa to podręcznik bardzo interesujący, który dotyka niezwykle ważnej sfery edukacyjnej, jaką jest urbanistyka, architektura, środowisko naturalne oraz środowisko instytucjonalne szkół, zakładów pracy, szpitali i miejsc rekreacji.

Z recenzji wydawniczej **prof. Augustyna Bański**

Podziękowania	11	2.3.2. Środowisko malownicze – Estetyka i preferencje krajobrazowe	60
Przedmowa do wydania polskiego	12	2.3.2.1. Podążanie opisowe – doświadczenie i ocena artystyczna krajobrazów	60
ROZDZIAŁ 1		2.3.2.2. Podążanie fizyczno-percepcyjne do oceny walorów widokowych	62
Co i jak oraz dlaczego w psychologii środowiskowej	17	2.3.2.3. Zmienne psychologiczne w ocenie pejzażu	63
1.1. Po co studiować psychologię środowiskową?	17	2.3.2.3.1. Wpływy biologiczne – biologia i biologia	64
1.2. Co to jest psychologia środowiskowa?	22	2.3.2.3.2. Estetyka Berlyne'a – formalizacja piękna	65
1.2.1. Definicje psychologii środowiskowej	22	2.3.2.3.3. Model preferencji Kaplana	66
1.2.2. Charakterystyka psychologii środowiskowej	22	2.3.2.3.4. Ocena podejścia psychologicznego	72
1.3. Jak prowadzi się badania w psychologii środowiskowej?	27	2.4. Regeneracyjne działanie natury	73
1.3.1. Metody badawcze psychologii środowiskowej	27	2.4.1. Redukcja stresu	73
1.3.1.1. Badania eksperymentalne	28	2.4.2. Teoria regeneracji uwagi	74
1.3.1.2. Badania korelacyjne	31	2.4.3. Reinterpretacje regeneracyjnej roli natury	76
1.3.1.3. Badania opisowe	32	2.5. Krajobrazy naturalne jako miejsca	76
1.3.2. Metody zbierania danych	33	2.6. Podsumowanie	78
1.3.2.1. Metody samoopisu	33	ROZDZIAŁ 3	
1.3.2.2. Techniki obserwacyjne	35	Percepcja i wiedza środowiskowa	81
1.3.2.3. Wykonywanie zadań	36	3.1. Wprowadzenie	81
1.3.2.4. Pomiary śladów	38	3.2. Charakterystyka percepcji środowiskowej	82
1.3.2.5. Wybór wskaźników	38	3.2.1. Teoretyczne podejścia do percepcji środowiskowej	85
1.3.3. Refleksje etyczne w badaniach psychologii środowiskowej	39	3.2.1.1. Tradycyjne poglądy na percepcję wielkości, głębi i odległości	85
1.3.3.1. Świadoma zgoda	39	3.2.1.2. Analiza holistyczna	86
1.3.3.2. Naruszanie prywatności	40	3.2.1.2.1. Psychologia postaci	88
1.4. Przegląd treści „Psychologii środowiskowej”	40	3.2.2. Wrodzone VERSUS wyuczone	89
1.5. Podsumowanie	42	3.2.2.1. Probabilizm Brunswika	90
ROZDZIAŁ 2		3.2.2.2. Ekologiczna percepcja środowiska	91
Natura a natura ludzka	44	3.2.2.3. Pewne implikacje dla percepcji środowiskowej	94
2.1. Wprowadzenie	44	3.2.3. Habitacja i percepcja zmiany	94
2.2. Wartości i postawy	47	3.2.3.1. Habitacja albo adaptacja	94
2.2.1. Zmieniające się znaczenie natury	47	3.2.3.2. Percepcja zmiany	95
2.2.2. Wartości współczesne – rola istot ludzkich w naturze	50	3.3. Przegląd wiedzy środowiskowej	96
2.2.3. Postawy wobec środowiska	54	3.3.1. Nieformalny model wiedzy przestrzennej	97
2.3. Diagnostyka środowiskowa	57	3.4. Mapy poznawcze	99
2.3.1. Diagnostyka jakości	57	3.4.1. Historia mapowania poznawczego	99
2.3.1.1. Wskaźniki jakości środowiska	57	3.4.1.1. Obraz miasta – Kevin Lynch	99
2.3.1.2. Oceny afektywne	58	3.4.1.2. Elementy map poznawczych	100
		3.4.1.3. Inne wcześniejsze badania	101
		3.4.2. Poglądy współczesne	102

6 PSYCHOLOGIA ŚRODOWISKOWA

3.4.3. Metody badania map poznawczych	103
3.4.3.1. Mapy szkicowe	103
3.4.3.2. Mapowanie reakcji na zapamiętane sytuacje	105
3.4.3.3. Zadania oparte na rozpoznawaniu	106
3.4.3.4. Ocena odległości i konstruowanie map przy użyciu metod statystycznych	107
3.4.4. Błędy w mapach poznawczych	108
3.4.4.1. Rodzaje błędów	108
3.4.4.2. Znajomość miejsca i klasa społeczna	110
3.4.4.3. Różnice międzypleciowe	111
3.4.5. Nabywanie map poznawczych	113
3.4.5.1. Mapy dzieci	113
3.4.5.2. Nabywanie map przez dorosłych	114
3.4.6. Pamięć i mapy poznawcze	116
3.4.6.1. Forma reprezentacji	116
3.4.6.2. Odległość	117
3.4.6.3. Struktura	118
3.5. Znajdowanie drogi	120
3.5.1. Plany działania i znajdowanie drogi	121
3.5.2. Cechy otoczenia ułatwiające znalezienie drogi	123
3.5.3. Mapy	124
3.5.3.1. Mapy „jesteś tutaj”	124
3.5.4. Symulacje ułatwiające uczenie się przestrzeni	127
3.5.5. Kiedy znajdowanie drogi zawodzi – zgubić się i odnaleźć	128
3.5.6. Wnioski	128
3.6. Podsumowanie	129

ROZDZIAŁ 4

Teorie dotyczące relacji
środowisko–zachowanie

4.1. Wprowadzenie	131
4.2. Natura i funkcje teorii w psychologii środowiskowej	132
4.2.1. Hipotezy, prawa i teorie	134
4.2.2. Funkcje teorii	136
4.3. Teorie dotyczące relacji środowisko–zachowanie – konceptualizacja naszych interakcji ze środowiskiem	137
4.3.1. Perspektywa poziomu pobudzenia	138
4.3.2. Perspektywa obciążenia środowiskowego	140
4.3.3. Perspektywa niedostymulowania	144
4.3.4. Teoria poziomu adaptacji – optymalna stymulacja	146
4.3.4.1. Kategorie i wymiary stymulacji	146
4.3.4.2. Optymalizacja stymulacji	147
4.3.4.3. Adaptacja a przystosowanie	148
4.3.4.4. Ocena perspektywy optymalnej stymulacji – szerszość a specyficzność	149
4.3.5. Perspektywa ograniczeń zachowania	150
4.3.5.1. Typy kontroli	152
4.3.5.2. Aspekty bezradności	154
4.3.5.3. Mocne i słabe strony perspektywy ograniczeń zachowania	155

4.3.6. Perspektywa stresu środowiskowego	155
4.3.6.1. Charakterystyka stresorów	156
4.3.6.2. Ocena poznawcza	158
4.3.6.3. Charakterystyka reakcji stresowych	160
4.3.6.4. Ocena modelu stresu	164
4.3.7. Psychologia ekologiczna Barker'a	165
4.3.7.1. Natura ośrodka aktywności	166
4.3.7.2. Obsada ośrodka aktywności – ile ziarenek w strądku grochu?	167
4.3.7.3. Ocena perspektywy psychologii ekologicznej	171
4.3.8. Inne perspektywy teoretyczne	172
4.4. Integracja i podsumowanie perspektyw teoretycznych	173
4.5. Podsumowanie	176

ROZDZIAŁ 5

Hałas

5.1. Wprowadzenie	178
5.2. Co to jest hałas?	182
5.2.1. Spostrzeganie dźwięku i hałasu	182
5.2.2. Przykreść	185
5.2.3. Źródła hałasu	188
5.2.3.1. Hałas w transporcie	188
5.2.3.2. Hałas w pracy	189
5.3. Skutki hałasu	189
5.3.1. Upośledzenie słuchu	189
5.3.2. Inne skutki hałasu dla zdrowia	191
5.3.3. Hałas a zdrowie psychiczne	194
5.3.4. Wpływ hałasu na poziom wykonania	196
5.3.4.1. Skutki hałasu w trakcie jego oddziaływania	196
5.3.4.2. Efekty następne	197
5.3.5. Oddziaływanie hałasu na dzieci – dlaczego Jaś nie potrafi czytać?	198
5.3.6. Oddziaływanie hałasu w biurze i w przemyśle	201
5.3.7. W jaki sposób działa hałas?	203
5.3.8. Hałas a zachowanie społeczne	205
5.3.8.1. Hałas a atrakcyjność	205
5.3.8.2. Hałas a agresja ludzka	205
5.3.8.3. Hałas a pomaganie innym	207
5.4. Redukcja hałasu – czy naprawdę jest skuteczna?	210
5.5. Podsumowanie	212

ROZDZIAŁ 6

Pogoda, klimat i zachowanie

6.1. Wprowadzenie	214
6.2. Dlaczego psychologowie środowiskowi zajmują się pogodą i klimatem?	215

6.2.1. Wzajemne zależności między pogodą i klimatem a ludźmi	215
6.2.2. Globalne ocieplenie, efekt cieplarniany, dziura ozonowa i efekt El Niño	218
6.2.2.1. Globalne ocieplenie i problemy pokrewne	218
6.2.2.2. El Niño i inne oscylacje	221
6.3. Determinizm geograficzny i klimatyczny	222
6.3.1. Wczesne poglądy na temat klimatu i zachowania	224
6.3.2. Późniejszy determinizm klimatyczny	224
6.3.3. Współczesne poglądy i rozróżnienia	226
6.3.4. Biologiczna adaptacja do klimatu	226
6.4. Upał a zachowanie	227
6.4.1. Percepcja i reakcje fizjologiczne na upał	227
6.4.2. Czynniki komplikujące	230
6.4.3. Upał a poziom wykonania	231
6.4.3.1. Warunki laboratoryjne	231
6.4.3.2. Warunki przemysłowe	232
6.4.3.3. Warunki szkolne	232
6.4.3.4. Warunki wojskowe	233
6.4.3.5. Interpretacja danych	233
6.4.4. Upał a zachowanie społeczne	234
6.4.4.1. Upał a atrakcyjność	234
6.4.4.2. Upał a agresja	235
6.4.4.3. Upał a okazywanie pomocy	239
6.5. Niskie temperatury a zachowanie	240
6.5.1. Percepcja i reakcje fizjologiczne na niską temperaturę	241
6.5.2. Niskie temperatury a zdrowie	242
6.5.3. Skrajny chłód a poziom wykonania	243
6.5.4. Skrajny chłód a zachowanie społeczne	243
6.5.5. Podsumowanie wpływu temperatury na zachowanie	245
6.6. Wiatr a zachowanie	245
6.6.1. Percepcja wiatru	246
6.6.2. Behawioralne skutki wiatru	246
6.7. Ciśnienie atmosferyczne i wysokość	248
6.7.1. Efekty fizjologiczne	250
6.7.2. Aklimatyzacja do dużych wysokości	251
6.7.3. Behawioralne efekty dużych wysokości	251
6.7.4. Efekty wysokiego ciśnienia atmosferycznego	253
6.7.5. Medyczne, emocjonalne i behawioralne efekty zmian ciśnienia atmosferycznego	255
6.7.6. Podsumowanie efektów ciśnienia atmosferycznego	257
6.8. Podsumowanie	258

ROZDZIAŁ 7

Katastrofy, zagrożenia toksyczne i zanieczyszczenia

7.1. Wprowadzenie	260
-------------------	-----

7.2. Klęski żywiołowe	262
7.2.1. Co składa się na klęskę żywiołową?	263
7.2.2. Właściwości klęsk żywiołowych	266
7.2.2.1. Skutki ostrzegania	267
7.2.2.2. Podsumowanie właściwości klęsk żywiołowych	269
7.2.3. Percepcja zagrożeń naturalnych	269
7.2.4. Psychologiczne skutki klęsk żywiołowych	271
7.2.4.1. Ostry stres a zdrowie psychiczne	272
7.2.4.2. Skutki długotrwałe	273
7.2.4.3. Dlaczego następują takie skutki?	274
7.2.4.4. Klęska żywiołowa a wsparcie społeczne	275
7.2.4.5. Dzieci a klęski żywiołowe	276
7.2.4.6. Wiek a reakcja na klęskę żywiołową	277
7.2.5. Teorie środowiskowe a klęski żywiołowe	278
7.2.6. Podsumowanie efektów	281
7.3. Katastrofy technologiczne	281
7.3.1. Właściwości katastrof technologicznych	281
7.3.2. Skutki katastrof technologicznych	284
7.3.2.1. Powódź w Buffalo Creek	285
7.3.2.2. Awaria we Three Mile Island i w Czarnobylu	286
7.3.3. Podsumowanie i rozróżnienia pojęciowe	289
7.4. Ofiary pierwotne i wtórne	289
7.5. Skutki działania toksyn	292
7.5.1. Azbest	294
7.5.2. Życie w pobliżu toksycznych odpadów	295
7.5.3. Radon	296
7.5.4. Syndrom chorego budynku	297
7.5.5. Teratologia i toksykologia behawioralna	299
7.6. Zanieczyszczenie powietrza a zachowanie	301
7.6.1. Percepcja zanieczyszczenia powietrza	301
7.6.2. Zanieczyszczenie powietrza a zdrowie	305
7.6.3. Zanieczyszczenie powietrza a poziom wykonania	307
7.6.4. Zanieczyszczenie powietrza a zachowanie społeczne	309
7.7. Lokalizacja zagrożeń środowiskowych NIMBY i rasizm środowiskowy	310
7.8. Podsumowanie	312

ROZDZIAŁ 8

Przestrzeń osobista i terytorialność

8.1. Wprowadzenie	315
8.2. Przestrzeń osobista	317
8.2.1. Funkcje przestrzeni osobistej	319
8.2.1.1. Wielkość przestrzeni osobistej	321
8.2.2. Metody badania przestrzeni osobistej	322
8.2.3. Sytuacyjne determinanty przestrzeni osobistej	322
8.2.3.1. Wzajemna atrakcyjność a dystans interpersonalny	322
8.2.3.2. Wpływ innych rodzajów podobieństwa na dystans interpersonalny	323
8.2.3.3. Rodzaj interakcji a dystans interpersonalny	324

8 PSYCHOLOGIA ŚRODOWISKOWA

8.2.4. Różnice indywidualne jako determinanty przestrzeni osobistej	324
8.2.4.1. Kulturowe i etniczne determinanty przestrzeni osobistej	325
8.2.4.2. Płeć a przestrzeń osobista	326
8.2.4.3. Wiek a przestrzeń osobista	326
8.2.4.4. Osobowościowe determinanty zachowania przestrzennego	327
8.2.5. Fizyczne determinanty przestrzeni osobistej	328
8.2.6. Wpływ pozycji ciała na kontakty interpersonalne	329
8.2.7. Dystans interpersonalny a realizowany cel	330
8.2.7.1. Optymalne odległości w środowisku szkolnym	330
8.2.7.2. Optymalne odległości w kontaktach zawodowych	331
8.2.7.3. Optymalne odległości a procesy grupowe	332
8.2.8. Konsekwencje zbyt dużej lub zbyt małej przestrzeni osobistej	333
8.2.8.1. Przewidywanie konsekwencji nieodpowiedniego dystansu	333
8.2.8.2. Konsekwencje nieodpowiedniej odległości	335
8.2.9. Konsekwencje naruszenia przestrzeni osobistej	337
8.2.9.1. Wpływ naruszenia przestrzeni osobistej na zachowanie ucieczkowe	337
8.2.9.2. Wpływ naruszenia przestrzeni osobistej na pobudzenie	339
8.2.9.3. Inne konsekwencje naruszenia przestrzeni osobistej	341
8.2.9.4. Naruszenie cudzej przestrzeni osobistej – konsekwencje dla intruza	343
8.2.10. Przestrzeń osobista – podsumowanie	345
8.3. Zachowania terytorialne	346
8.3.1. Geneza funkcjonowania terytorialnego	347
8.3.2. Funkcje terytorialności	349
8.3.3. Metody badania terytorialności ludzi	351
8.3.4. Wyniki badań dotyczących zachowań terytorialnych	351
8.3.4.1. Międzygrupowe zachowania terytorialne	351
8.3.4.2. Wewnątrzgrupowe zachowania terytorialne	352
8.3.4.3. Zachowania terytorialne w samotności	353
8.3.4.4. Oznaki terytorialności – informowanie o roszczeniach terytorialnych	354
8.3.4.5. Personalizacja terytoriów	355
8.3.5. Terytorium a agresja	356
8.3.6. Terytorium jako parasol ochronny – wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej	358
8.3.7. Implikacje dotyczące projektowania	359
8.4. Podsumowanie	364

ROZDZIAŁ 9

Wysoki poziom zagęszczenia i zatłoczenie

9.1. Wprowadzenie	367
9.2. Wpływ zagęszczenia populacji na zwierzęta	369
9.2.1. Fizjologiczne konsekwencje wysokiego poziomu zagęszczenia u zwierząt	370

9.2.2. Behawioralne konsekwencje wysokiego poziomu zagęszczenia u zwierząt	372
9.2.3. Perspektywy teoretyczne – próby wyjaśnienia wpływu wysokiego poziomu zagęszczenia na zwierzęta	374
9.2.4. Podsumowanie	376
9.3. Wpływ wysokiego poziomu zagęszczenia na ludzi	376
9.3.1. Metody stosowane w badaniach nad wysokim poziomem zagęszczenia wśród ludzi	378
9.3.2. Odczuwanie skutków zagęszczenia – jego konsekwencje dla afektu, pobudzenia i chorób fizycznych	379
9.3.2.1. Afekt	379
9.3.2.2. Pobudzenie fizjologiczne	380
9.3.2.3. Choroby	382
9.3.2.4. Podsumowanie	383
9.3.3. Wpływ zagęszczenia na zachowanie społeczne	383
9.3.3.1. Atrakcyjność	383
9.3.3.2. Wycofanie	384
9.3.3.3. Zachowania prospołeczne	385
9.3.3.4. Agresja	385
9.3.3.5. Podsumowanie	389
9.3.4. Wpływ wysokiego poziomu zagęszczenia na wykonywanie zadań	389
9.4. Teoretyczne ujęcia wpływu wysokiego poziomu zagęszczenia na ludzi	391
9.4.1. Podstawowe modele	392
9.4.2. Perspektywa kontroli	394
9.4.3. Integracja podejść do skutków wysokiego poziomu zagęszczenia	398
9.5. Eliminacja przyczyn i skutków zatłoczenia	401
9.5.1. Predykcje oparte na modelu środowisko-zachowanie w zastosowaniu do wysokiego poziomu zagęszczenia	401
9.5.2. Zmienne architektoniczne pośredniczące w zatłoczeniu	408
9.5.3. Interwencje w środowiskach o wysokim poziomie zagęszczenia	410
9.5.3.1. Zapobieganie powstaniu zatłoczenia	410
9.5.3.2. Oddziaływanie na skutki zatłoczenia	411
9.5. Podsumowanie	412

ROZDZIAŁ 10

Miasto

10.1. Wprowadzenie	415
10.2. Wpływ życia miejskiego na mieszkańca miasta – rozróżnienia pojęciowe	418
10.2.1. Pojęcie przeciążenia	419
10.2.2. Stres środowiskowy	419
10.2.3. Ograniczenia behawioralne	419
10.2.4. Poziom adaptacji	420

10.2.5. Miasto jako ośrodek aktywności	420
10.2.6. Integracja różnych ujęć	422
10.3. Negatywny wpływ życia miejskiego na mieszkańca miasta – dowody empiryczne	422
10.3.1. Stres	423
10.3.2. Zachowania afiliacyjne	424
10.3.3. Zachowania prospołeczne	426
10.3.4. Znajomi nieznajomi	427
10.3.5. Przestępczość	429
10.3.5.1. Przyczyny dużej przestępczości	429
10.3.5.2. Lęk przed przestępczością	430
10.3.6. Bezdomność	431
10.4. Środowiskowe rozwiązania problemów miejskich	434
10.4.1. Odrobina natury – parki ogrody miejskie	434
10.4.2. Projektowanie miejskich placów zabaw	437
10.4.3. Rewitalizacja dzielnic miejskich – urbanistyczna odnowa	441
10.4.4. Rewitalizacja osiedli mieszkaniowych	442
10.4.4.1. Przestrzeń brzośna	443
10.4.4.2. Węzeł społeczny i społeczności lokalne	445
10.4.4.3. Domy dla ubogich – korzystne rozwiązania	446
10.4.4.4. Gentryfikacja	448
10.4.5. Rewitalizacja dzielnic handlu i biznesu	450
10.4.5.1. Miejskie centra rozrywkowo-handlowe	450
10.4.5.2. Ocena projektów	452
10.4.5.3. Środowiska dla pieszych – pasáže handlowe, deptaki i place	453
10.5. Ucieczka na przedmieścia	456
10.6. Podsumowanie	460

ROZDZIAŁ 11

Planowanie i projektowanie a zachowanie człowieka

11.1. Wprowadzenie	462
11.2. Środowisko fizyczne jako ośrodek zachowania – wpływ projektowania	465
11.2.1. Determinizm architektoniczny	465
11.3. Perspektywa projektanta	467
11.3.1. Historia, kultura a procedury projektowania	470
11.4. Proces projektowania – wspieranie komunikacji	473
11.4.1. Łuki	474
11.4.2. Zachęcanie do współudziału w projektowaniu	477
11.5. Ważne elementy przestrzeni	478
11.5.1. Prywatność	478
11.5.2. Materiały i kolor	480
11.5.3. Oświetlenie	481
11.5.4. Okna	482

11.5.5. Umeblowanie	483
11.5.6. Estetyka architektoniczna	484
11.5.7. Miejsce	486
11.6. Wybór rozwiązań – cykl projektowania	487
11.6.1. Etapy procesu projektowania	487
11.7. Campusy w Ameryce Północnej jako przykład dynamiki projektowania	489
11.7.1. Projektowanie dla przyszłości	491
11.8. Podsumowanie	493

ROZDZIAŁ 12

Projektowanie mieszkań i środowisk instytucjonalnych

12.1. Wprowadzenie	495
12.2. Środowiska mieszkalne	497
12.2.1. Przywiązanie do miejsca	497
12.2.2. Preferencje	500
12.2.3. Zadowolenie z mieszkania	502
12.2.4. Wykorzystanie przestrzeni w domu	506
12.2.5. Sąsiedztwo i społeczność lokalna	510
12.2.5.1. Bliskość fizyczna – efekt zajmowania sąsiednich terytoriów	511
12.2.5.2. Poczucie wspólnoty lokalnej	513
12.2.6. Podsumowanie środowisk mieszkalnych	514
12.3. Środowiska instytucjonalne	515
12.3.1. Środowiska szpitalne	515
12.3.1.1. Projektowanie dla odwiedzających	520
12.3.2. Projektowanie więzień a zachowanie	520
12.3.3. Projektowanie dla osób starszych	522
12.3.3.1. Nieinstytucjonalne miejsca zamieszkania dla osób starszych	524
12.3.3.2. Udogodnienia dla osób starszych w miejscu zamieszkania	525
12.3.3.3. Wyspecjalizowane usługi dla osób z upośledzeniem poznawczym – oddziały alzheimerowskie	529
12.4. Podsumowanie	532

ROZDZIAŁ 13

Środowisko pracy, nauki i wypoczynku

13.1. Wprowadzenie	534
13.2. Środowisko pracy	536
13.2.1. Krótka historia projektowania miejsc pracy	536
13.2.2. Otoczenie fizyczne w miejscu pracy	539
13.2.2.1. Dźwięk	539
13.2.2.2. Umeblowanie i rozkład pomieszczeń	540
13.2.3. Terytorialność i status w środowisku pracy	542
13.2.4. Psychologia czynników ludzkich – inżynieria wydajności pracy	542

10 PSYCHOLOGIA ŚRODOWISKOWA

13.2.4.1. Komunikowanie się z maszynami	543	14.3. Dylemat wspólnego pastwiska jako problem środowisko-zachowanie	581
13.2.4.2. Mapowanie relacji sterowanie-wskazywanie	544	14.3.1. Przykłady tragedii wspólnego pastwiska	581
13.2.4.3. Maszyna czy człowiek – kto tu rządzi?	546	14.3.2. Teoretyczne ujęcia problemów w rodzaju wspólnego pastwiska	584
13.2.5. Elektroniczne biuro	547	14.3.3. Ustalenia pochodzące z badań laboratoryjnych	586
13.2.6. Projektowanie przestrzeni biurowej	548	14.3.4. Podstawy interwencji	590
13.2.6.1. Zalety biura o planie otwartym	549	14.4. Przegląd strategii zachęcania do zachowań odpowiedzialnych za środowisko	590
13.2.6.2. Wady biura o planie otwartym	550	14.5. Strategie uprzedzające – interwencja przed zachowaniem	591
13.2.7. Środowisko pracy a płynąca z niej satysfakcja	551	14.5.1. Zmiana postaw i edukacja	592
13.2.8. Podsumowanie projektowania środowiska pracy	551	14.5.1.1. Problem (braku) odpowiedzialności postawa-zachowanie	593
13.3. Środowisko nauki	553	14.5.1.1.1. Postawy i zachowania ogólne versus konkretne	593
13.3.1. Środowisko klasy szkolnej	553	14.5.1.1.2. Wyrazistość lub dostępność	593
13.3.1.1. Klasy bez okien	554	14.5.1.1.3. Subiektywne normy i spostrzegana kontrola	593
13.3.1.2. Koncepcja klasy otwartej	555	14.5.1.1.4. Siła postawy i bezpośrednie doświadczenia	594
13.3.1.3. Złożoność i bogactwo środowiska	556	14.5.1.1.5. Zobowiązanie i nastawienie na cel	595
13.3.1.4. Zagęszczenie	556	14.5.1.2. Zmiana postaw – uwaga końcowa	596
13.3.1.5. Przedszkole i opieka dzienna	557	14.5.2. Podpowiedzi	598
13.3.2. Biblioteki	557	14.5.2.1. Różnorodność podpowiedzi	598
13.3.2.1. Wieloaktywność funkcji	557	14.5.2.2. Działania innych	600
13.3.2.2. Orientacja i znajdowanie drogi	557	14.6. Strategie następcze – interwencja po zachowaniu	601
13.3.3. Zachowanie zwiedzających w muzeach	558	14.6.1. Nagrody i kary	602
13.3.3.1. Znajdowanie drogi	559	14.6.2. Informacja zwrotna	606
13.3.3.2. Zwiedzanie	560	14.7. Poza tradycyjnymi interwencjami behawioralnymi	607
13.3.3.3. Zwiększenie zwiedzaniem muzeów	560	14.7.1. Usuwanie barier	607
13.4. Zarządzanie naturalnymi terenami rekreacyjnymi	563	14.7.2. Indywidualne poświęcenie i zaangażowanie w zachowanie środowiska	608
13.4.1. Znaczenie rekreacji	563	14.7.3. Decyzje administracyjne i innowacje technologiczne – oddziaływanie na jednostki	609
13.4.2. Cechy wypoczywających	565	14.7.4. Zmiany technologiczne w przemyśle – „zielenienie” na większą skalę	612
13.4.3. Wyzwanie stojące przed zarządzaniem terenami rekreacyjnymi	565	14.7.5. Integracja perspektyw – co ty możesz zrobić?	614
13.4.3.1. Czy możemy kochać naturę zbyt mocno?	566	14.8. Podsumowanie	615
13.4.3.2. Czym tak naprawdę jest zarządzanie rekreacją?	568	Bibliografia	617
13.4.3.3. Jak bardzo daleko powinna być przyroda?	571	Słownik	721
13.4.4. Preludium do zachowania przyrody	572	Spis materiałów graficznych	740
13.4.5. Podsumowanie środowiska wypoczynku i rekreacji	572		
13.5. Podsumowanie	573		
ROZDZIAŁ 14			
Zmiana zachowania dla ocalenia środowiska	575		
14.1. Wprowadzenie	575		
14.2. W jaki sposób psychologia środowiskowa może sterować działaniami odpowiedzialnymi za środowisko?	577		